

UNIVERSITY OF
EASTERN FINLAND

Setlementtityö luo turvallisuutta: suojelun ja turvan ideoiden tarkastelua Jane Addamsin ajattelussa

Piia Puurunen, YTT, Setlementtityön webinaari, 21.4.2021

Pasifismi

”Temperamenttini, tapani ja tottumukseni olivat pitäneet minut aina pikemminkin keskiteillä; sekä poliittisten mielipiteiden että yhteiskunnallisten uudistusten osalta olin kannattanut ’parasta mahdollista’. Mutta mitä sotaan tuli ---” (Addams 1922.)

Sosiaalityö,
Sosiologia,
Pragmatismi,
Oikeudenmukaisuus

”Eikö velvollisuus jäljittää köyhyyttä sen välittömään tai sitä tuottavaan lähteeseen kuulu ensisijaisesti ja professionaalisesti niille, joiden tehtävänä on huolehtia modernin teollisuuden epäoikeudenmukaisessa taistelussa haavoittuneista?” (Addams 1910.)

Demokratia,
Ihmisoikeudet,
Äänioikeudet

Setlementtiliike,
Sosiaalireformismi

”Epäilenpä, että mistään päin maanosamme tuona kesänä olisi löytynyt vastaavaa ryhmää ihmisiä, jotka olisivat olleet yhtä aidosti kiinnostuneita yhteiskunnallisesta kehityksestä tai vilpittömämmin vakuuttuneita siitä, että he olivat löytäneet keinon täpötäysien kaupunkien olosuhteiden ymmärtämiseen ja yhteiskunnallisen uudistusohjelman kehittämiseen. Välttelimme sanomasta, että olimme löytäneet ’elämäntyön’ --- ja kuitenkin on mielenkiintoista huomata, että kaikki noista ihmisistä, jotka muistan asian innokkaiksi harrastajiksi tuossa pienessä konferenssissa, ovat pysyneet siitä lähtien setlementtien asukkaina pidempiä tai lyhyempiä aikoja kuluneen kahdeksantoista vuoden ajan --- Ikään kuin he olisivat saaneet selville, että setlementti oli sosiaalisen kysymyksen lähestymismetodina liian arvokas hylättäväksi ---.” (Addams 1910.)

”Ymmärrykseni asiasta on, että naisen tulisi saada äänestää, sillä ilman tätä vastuuta hän ei voi parhaalla mahdollisella tavalla kehittää moraalista rohkeuttaan. Kuten Mazzini on sanonut: meillä ei ole oikeutta kutsua maatamme valtioksi, ennen kuin jokaisella ihmisellä on ääni --- Uskon, että jokaisella tulisi olla äänioikeus ja edellytykset sille ei tule perustua koulutukseen tai omaisuuteen, vaan edustuksellisuuteen.” (Addams 1897.)

Ajanjakso	Keskeiset teemat ja käsitteet	Sosiaalinen kysymys
Pioneeritoiminnan ajanjakso (-1902)	Demokratia, etiikka, yhteiskunta ja yhteisö sosiaalisena organismina [rauha], tietoisuuden herääminen, toiminta ja kokeilut, tiedon, kokemuksen ja ymmärryksen käsitteet	Moraalinen
Matkat Eurooppaan, kansainvälinen setlementtiliike, yhteistyö ja verkostoituminen eurooppalaisten yhteiskuntatieteilijöiden kanssa, monikulttuurisuus lokaalissa ja kansainväliset kysymykset siirtolaisyhteisöjen kautta (poliittiset ja taloudelliset kysymykset)		
Progressiivinen ajanjakso (1902-1914)	Hyvinvointi vs. sodankäynti [rauha], demokratia, kansalaisuus, <i>sosiaalinen</i> etiikka ja <i>sosiaalinen</i> oikeudenmukaisuus	Sosiaalinen
Seurasi aktiivisesti sosiaaliturvan kehittämistä Euroopassa – amerikkalaisen yhteiskunnan tilan reflektointi, rakenteiden muuttaminen ja kehittäminen, yhteiskunnan hallinnan ja organisoitumisen kysymykset (hyvinvointi, <i>kosmopoliittinen henki</i>)		
Poikkeuksellisten ilmiöiden ja tapahtumien ajanjakso (1914-1935)	Rauha, kansainvälisyys ja kansojen välisyys, velvollisuuden ja vastuun käsitteet, humanitaarisuus	Globaali ja ihmiskunnan moraalinen ongelma
Humanitaarisuus, nationalististen tunteiden ylittäminen, globaaleissa kriiseissä toimiminen, WILP – naisten kansainvälinen rauhanliike, sosiaalityö kansainvälisenä liikkeenä ja toimintana		

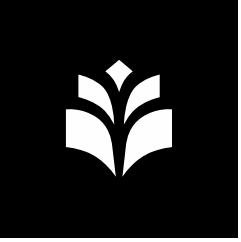

Suojelun ja turvan ideoiden tarkastelua Jane Addamsin ajattelussa

1. Toimiminen paikallisyhteisössä ja ihmisten auttaminen

2. Yhteiskunnan rakenteet ja vaikuttamistyö

3. Poikkeukselliset olosuhteet, kansalliset ja globaalit kriisit

Yhteiskunnan kahtiajakautuminen – "tuhoisa erilleen ajautuminen"

- ... joita oli erilaisten yhteiskunnallisten ryhmien välillä: köyhät – rikkaat, resurssittomat – resurssit, osattomat – osalliset, etnisten ryhmien välillä ja eri sukupolvien välillä
- Seurauksia: yhteisötasolla: ihmisten kohtaamattomuus, demokratian vajeet, luokkaviha, muukalaisviha

- Yksilön vastuun laajenemista sosiaaliseen vastuuseen
- Fraternalistinen lähestymistapa paternalistisen sijaan – *"tarve kommunikaatiomenetelmän kehittämiseen"* – ei ihmisille, vaan ihmisten kanssa
- Kokemus ja jatkuvuus: "ihmisten tunteminen pitkän aikaa"
 - Lähimmäisyys, kanssakansalaisuus, ei (vain) "asiakkuus"
 - Persoonallinen kontakti: kokemus – ymmärrys – myötätunto – demokratia

- Hyväntekeväisyysuhde on ongelmallinen suhde: köyhäksi identifioiminen, stigmatisoituminen – stigmatisointi
 - **auttajan sisäisen ymmärryksen tarkastelu:** millä tavoin hyväntekeväisyystekijä työssään on toimintaansa tietoisesti refleктоiva ja mitä prosessissa tapahtuu
 - **auttamisen etiikka:** mitä kokemusten erilaisuus tuo auttamissuhteeseen, miten annettu apu koetaan.

Ihmiset voivat alistua epädemokraattisiin auttamissuhteisiin, koska sen toisella puolen on jokin merkittävä haitta heille (esim. taloudellisesti).

Paternalistisen hyväntekeemisen kritiikki filantropistisena lähestymistapana ihmisiin: *hyväntekeemisen* (benevolence) hyve, jolla oikeutetaan hallinta ja alistaminen.

Hyvän- tekeemisen ongelma

Yksilöllisille näkökohdille rakentunut hyväntekeeminen perustui odotukseen "vastalahjasta", kuten kiitollisuuden tai lojaalisuuden osoittamiseen ("kiittämättömät autettavat").

Asetelma synnytti molemminpuolista katkeruutta ja väärinymmärryksiä

Onnistuakseen ihmisten auttamisessa on työssä toimittava "jatkuva ja viisaassa yhteistyössä jokaisen huonekunnan asukkaankanssa" sekä ilman hyväntekijän asennetta autettavaa kohtaan.

Sodankäyntiajattelusta hyvinvointiajatteluun

“Huomasimme vähitellen, että oli mahdotonta turvata vähäisintäkään suuresti tarvitsemistamme uudistuksista vetoamatta yhteiskunnan omaantuntoon ja järjestäytyneeseen hallintoon.” (Addams 1906.)

- Hyvinvoinnin (human welfare) kysymykset ja sosiaalipoliittinen taso
 - Millaiselle ajattelulle yhteiskunnalliset instituutiot oli organisoitu?
 - Miten yhteiskunnassa mahdollistettiin tai evättiin tietyiltä ryhmiltä inhimillistä hyvinvointia, suojelua ja turvaa tai osallisuutta?
- Demokratian toteutumisen kritiikki:
 - A. Kansalaistoiminta: osallisuutta korostavan lokaalin autonomian edistäminen: itsehallinto, paikallinen päätöksenteko, ihmisten arkipäivään sidottu osallisuus ja vaikuttaminen (erit. siirtolaiset, asuinalueiden asukkaat, työläiset, naiset)
 - B. Laaja-alaisen suojelun ja turvan edistäminen: lainsäädäntö, aikuiset (työläiset), mutta erityisesti lasten ja nuorten suojelu

SODANKÄYNTI (WARFARE):

LUONNEHTII: militaristinen, patrioottinen, dogmaattinen, staattinen - sitoutui järjestykseen, tukahduttamiseen ja hallintaan, tarvittaessa jopa tuhoamiseen.

JOHTAA: Joidenkin yhteiskunnallisten ryhmien taloudelliseen riistoon ja heidän (ihmis)arvonsa mittaamiseen yksinomaan työpanoksen, tuotoksen kautta.

Tuotti välinpitämättömiä kansalaisia ja vieraannutti hallinnon, virkamiehet ja poliitikot kansalaisten arkielämästä ja tarpeista.

Näkyi sortavana, riistävänä ja ulos sulkevana käytäntöinä ja asenteina, hallinnossa omaisuuden turvaamisen, pakkokeinojen, epäilyn institutionalisointina ja köyhiltä suojautumiseen tähtäävien toimenpiteiden painottamisessa ihmislähtöisen politiikan ja ohjauksen sijaan.

HYVINVOINTI (WELFARE):

LUONNEHTII: (uusi) humanitarismi, aktuaalinen, dynaaminen, mukautumiskykyinen, muuttuva.

TOTEUTUU: "päivittäisen tiedon", "päivittäisen kokemuksen" sekä "jatkuvan kumppanuuden" avulla.

Edustuksellinen demokratia, joka ottaa mukaan entistä laajemmat yhteiskunnalliset ryhmät

"Kontrollin ja hallinnan legitimoidut kohteet" vs. resurssi yhteiskunnalle, mutta myös ihmisten oikeus päästä mukaan ja liittyä yhteiskunnalliseen edistykseen ja hyvinvoinnin tarjoamiin etuihin.

Poikkeukselliset yhteiskunnalliset olosuhteet

1. MS, nationalismi, patriotismi, moraalisen paniikin kausi ja suuri lama

- Sodan syttyminen Euroopassa oli valtava pettymys ja pysäytti progressiivisen aikakauden yhteiskunnalliset uudistukset
- SOTA: demokratian kriisi
- Addamsista tuli johtava hahmo kansainvälisessä naisten rauhanliikkeessä (WILPF) ja kun Yhdysvallat liittyi sotaan 1917 Addamsiin kohdistui vihamielistä kritiikkiä
- Sota-aikaan liittyen Addams pohti mm. nationalismin käsitettä
- Käytännön toiminnassa Addams sovelsi setlementtityön menetelmiä rauhantyöhön kansallisella tasolla (kansalaistoiminnan, sosiaalisen toiminnan ja sivistystyön menetelmiä)
- Sodanjälkeinen aika: moraalinen paniikki ja taantumuksen ajanjakso
- Addams nosti esiin toivon näkökulmaa ja eettisen analyysin tekemistä yhteiskunnallisista ilmiöistä
- Globaalilla tasolla: humanitaarisuuden, velvollisuuden ja vastuun ideoiden esille nostaminen ihmiskunnan moraalisena kysymyksenä poikkeuksellisten globaalien ongelmien edessä

Setlementtityö turvallisuutta luomassa

- Minä työntekijänä, oman/setlementtityön orientaatio: miten työtä arvioidaan, reflektoidaan, uudistetaan ja pidetään "elävänä"?
- Setlementtityö osana hyvinvoinnin rakentamista; erityisosaaminen, tiedon tuottaminen, ennaltaehkäisevä/korjaava työ?
- Setlementtityö poikkeuksellisissa yhteiskunnallisissa olosuhteissa; yhteiskunnallisen ilmapiirin tulkitseminen ja analyysi, mikä on työn perimmäinen – pysyvä tavoite ja tarkoitus?

Teokset

1893: Philanthropy and Social Progress [2 artikkelia]: [Motiivit settlementtitoiminnalle](#)

1902: Democracy and Social Ethics: [Yhteiskuntasuhteissa esiintyvät demokration ja sosiaalisen oikeudenmukaisuuden vajeet](#)

1907: Newer Ideals of Peace: [Hallinnon ongelmia: warfare - welfare](#)

1909: The Spirit of Youth and the City Streets: [Nuorten asema yhteiskunnassa](#)

1910: Twenty Years at Hull House

1912: A New Conscience and an Ancient Evil: [Prostituutio ja naisten oikeudet](#)

1915: Women at the Hague [yhteisteos]

1916: The Long Road of Woman's Memory

1922: Peace and Bread in Time of War

1930: The Second Twenty Years at Hull House

1932: The Excellent Becomes the Permanent

1935: My Friend Julia Lathrop

Lähteitä

- Puurunen, Piia (2019) Jane Addamsin sosiaalityön käsityksen rakentuminen. Dissertations in Social Sciences and Business Studies no 203. University of Eastern Finland.
<https://erepo.uef.fi/handle/123456789/22101>
- Puurunen, Piia & Roivainen, Irene (2011) Jane Addams, settlementityön ja kansalaiskeskeisen sosiaalityön uranuurtaja. Teoksessa Petri Ruuskanen, Katri Savolainen, Mari Suonio (toim.) Toivo sosiaalisessa. Toivoa luova toimintakulttuuri sosiaalityössä. Kuopio: UniPress, 15–38.
- Roivainen, Irene (2004) Settlementti välissä olemisen tilana. Teoksessa Tuula Helne, Sakari Hänninen, Jouko Karjalainen (toim.) Seis yhteiskunta – tahdon sisään! Jyväskylä: SoPhi, 149–165.
- Sennett, Richard (2004) Kunnioitus eriarvoisuuden maailmassa. Tampere: Vastapaino.
- Toikko, Timo (2005) Sosiaalityön ideat. Johdatus sosiaalityön historiaan. Tampere: Vastapaino.